

9. Указ Президента України № 124/2008 «Про Фестиваль мистецтв України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/7459.html>
10. Федина Е. Биеннале и фестивали как форма актуализации современного искусства / Федина Евгения Владимировна : Дис. ...канд. искусствoved. – СПб., 2009. – 210 с.
11. «Fort.Missia» 2-4 липня 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://fortmissia.com/content/view/197/290/lang,ua/>
12. Швед М. Тенденції розвитку міжнародних фестивалів сучасної музики в Україні на новому етапі (1990–2005 рр.) / Швед Михайло Богданович : Дис. ...канд. мист. – Л., 2005. – 237 с.

В статье идет речь об особенностях фестивалей искусств и их месте в отечественной художественной жизни. Для иллюстрации теоретических положений освещается ряд показательных фестивалей, проводящихся в разных регионах и городах Украины.

Ключевые слова: фестиваль искусств, синтез искусств, концерт, выставка, презентация.

The article tells about peculiarities of arts festivals and their place in domestic art life. To illustrate theoretical propositions a number of significant festivals held in different regions and cities of Ukraine are lightened.

Key words: arts festival, synthesis of arts, concert, exhibition, presentation.

УДК 78. 07 : 314.743 (71)

Лідія Курбанова

НОВАТОРСЬКІ ПОШУКИ ПАВЛА МАЦЕНКА В ІНСТИТУАЛІЗАЦІЇ ДИРИГЕНТСЬКОЇ ОСВІТИ В ДІАСПОРІ: НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩИХ ОСВІТНІХ КУРСІВ

У статті розглядається внесок Павла Маценка у розвиток музичної освіти української діаспори, зокрема Вищих освітніх курсів в Канаді у другій половині ХХ ст. Їх організація та діяльність трактується як пошук нової форми диригентської освіти в еміграційних умовах. Виокремлюються постаті діячів музичної культури (О.Кошиця, Р.Придаткевича, Я.Козарука та ін.), які поряд з П.Маценком забезпечували високий рівень навчального процесу на курсах.

Ключові слова: П.Маценко, освітні курси, диригент, діаспора, українська народна пісня, хоровий спів.

Підготовка хорових диригентів в умовах еміграції була важливою проблемою для української діаспори впродовж ХХ ст. У 30-ті роки пошуки інституціалізації диригентської освіти українців за кордоном привели до найбільш прийнятної форми – курсів. Провідну роль в цьому процесі відіграв Павло Маценко (1897–1991) – музикознавець, педагог, диригент, організатор музично-культурного життя української громади в еміграції, про що свідчить його багатий архів, публікації про нього І.Вовка, Н.Годованого-Штона, В.Климківа, О.Костюк, І.Мельника, М.Підкович, В.Ревуцького, С.Яременка, Д.Яремчука, які зібрані, зредаговані В. Веригою та опубліковані у збірнику на пошану 90-літнього ювілею митця [6]; збірка статей про Вищі освітні курси (ВОК) [1]. Згадує про діяча у своєму історико-критичному огляді А.Рудницький [11 с.313, 366, 388]. На жаль, в Україні ім'я Павла Маценка залишається маловідомим. Одинокими розвідками про митця є публікація Лю Пархоменко про його листування із всесвітньо відомим диригентом Миколою Мальком [9] та наша стаття про культуротворчу діяльність П.Маценка в контексті розвитку українського хорового мистецтва в діаспорі [3].

Суперечність, яка існує між об'єктивно існуючою системою музичної освіти української діаспори, її чільними представниками і станом наукового вивчення проблеми актуалізує наше дослідження, яке зумовлює потребу висвітлення постаті Павла Маценка та його внесок у розвиток диригентської освіти в діаспорі. Предметом дослідження є новаторські пошуки Павла Маценка в інституціалізації диригентської освіти в діаспорі на прикладі діяльності Вищих освітніх курсів в Канаді. Мета роботи – дослідити особливості діяльності Павла Маценка щодо організації Вищих освітніх курсів та значення результатів його праці для української західної діаспори ХХ ст. Для досягнення мети необхідно реалізувати наступні завдання: на основі існуючих джерел

реконструювати хроніку діяльності ВОК та виокремити в ній роль М.Маценка; виявити постаті провідних викладачів курсів; окреслити завдання, програму, навчально-методичне забезпечення ВОК та їх значення для розвитку диригентської справи в діаспорі.

Павло Маценко, хоч мав широкий діапазон творчої та наукової діяльності, за своїм покликанням був перш за все вчителем-педагогом, а тому зробив великий внесок у розвиток музичної освіти, навчання молодих спеціалістів за кордоном. Його педагогічна діяльність проявлялася в «Рідних Школах», різних типах навчальних закладів, на диригентсько-вчительських курсах.

Здобувши фахову освіту у Високому педагогічному інституті ім. М.Драгоманова у Празі (Чехословаччина) та ступінь доктора музично-педагогічних наук, П.Маценко у 1936 р. виїжджає до Канади на запрошення Українського Національного Об'єднання (УНО). Тут він приступає до роботи вчителя і диригента у Народному Домі у Вінніпегу, складає програми навчання молодих вчителів музики для роботи в «Рідних школах». У статті «Початки моєї праці в УНО» П.Маценко згадував, що одразу ж зорієнтувався, «що українські організації в Канаді потребують громадських працівників, а в першу чергу вчителів рідних шкіл, диригентів хорів та інструкторів народних танців» [7, с.31]. «І тоді, – він пише далі, – дозріла в мене думка про потребу організувати курси, щоб на них навчати в першу чергу вчителів для Рідних шкіл, диригентів, рижесерів і взагалі культурних працівників <...> Курси мали за ціль «Служити на культурному полі всьому українському громадянству в Канаді й Америці» [7, с.31].

Ще перебуваючи в Європі, П.Маценко зауважив брак фахівців, які могли б як слід проводити еміграції культурно-освітню справу серед молоді. Працюючи в Українському Народному Домі (УНДомі), у нього зароджується ідея паралельної праці в УНО, а ініціативна натура приводить його до Культурно-освітньої референтури УНО (КОР УНО), де він активно починає працювати від 1940 року. Усвідомлюючи важливість підготовки кваліфікованих диригентів для розвитку хорової справи, прибувши до Саскатуну на початку 1940-го року, П.Маценко висловлює думку про організацію літніх «диригентсько-вчительських курсів», яку морально і матеріально підтримали діячі УНО – проф. Т.Павличенко та В.Косар. Розпочалась активна підготовка і в червні того ж року П.Маценко вперше організовує диригентсько-вчительські курси, метою яких було дати молоді, та й українцям загалом, поштовх до справи, щоб мати більше навчених, вишкolenених молодих людей, які у різних емігрантських організаціях могли б вести культурно-освітню діяльність. Ґрунтом для створення диригентських курсів були Організаційно-освітні курси, які існували при УНО в Саскатуні від 1936 року, Вищі освітні курси Товариства Український робітничо-фермерський дім, які діяли в 1930-ті роки в кількох містах Канади.

Для реалізації задуманого потрібні були фахові викладачі, а тому оцінюючи велич Олександра Кошиця у розвитку української музичної культури, П.Маценко запрошує його із США на ці курси, чим розвинув їх популярність і підніс рівень. У січні 1941 р. О.Кошиць обґрунтовує власну позицію щодо курсів: «Я вважаю, що курсанти багато не здобудуть, коли я буду напамповувати їх лектурою. Бо це ж таки оскільки широке поле для розмов і балаканини <...>. Я такої думки, що курси повинні мати практичне завдання <...>. Себто, моя праця повинна носити практичний характер цілковито: треба на ділі показати характерні пісні і характер їх виконання, одночасно робити культурні екскурси...» [2, с. 46]. Тобто всі галузі культури повинні бути прив'язаними до конкретних звукових образів засобами пісні, оскільки це «найхарактерніший витвір нашої культури» [2, с. 47]. О.Кошиць пропонував назву курсу «Практичні хорові вправи над українськими народною і церковною музикою», яка і була прийнята. Попрацювавши на курсах, диригент побачив їх перспективу: «Наші курси знаходять признання і колись стануть для всіх зразком <...>, а коли хоч одна людина з них стане на шлях ідейної культурної роботи, то ми з Вами [П.Маценком – *Л.К.*] не прожили марно свого віку» [2, с. 73].

Створення диригентських курсів широчинно вітав композитор М.Гайворонський із США і подарував кожному курсантові свій альбом «Пісні УСС», а свідоцтва про закінчення перших курсів у 1940 р. вручав О.Кошиць. З 1941-го він вів на курсах педагогічну діяльність та керував хором, який складався з 36 осіб (курсантів) та любителів хорового співу з Вінніпегу. Призначення курсового хору було подвійне – репетиції служили для студентства практикою та унаочненням того, про що йшлося на лекціях, з іншого боку – хор при закінченні курсів давав показовий концерт українського хорового мистецтва для широкої публіки, що мало інтегративну та етнозберігаючу функції. О. Кошиць з захопленням працював з хором курсантів, а радіостанція Сі-Бі-Сі передавала запис пісень у виконанні новоствореного колективу.

Маєстро так писав про значення курсів: «В культурній роботі серед українського громадянства в Канаді заснування Диригентсько-Вчительських Курсів при організації УНО я вважаю доцільним і

необхідним. Як відомо, ті курси стали «Вищими Освітніми Курсами», поширивши свою програму різними галузями практичного знання та українознавства, але осередком тієї програми залишилось диригентське мистецтво та зв'язані з ним музично-теоретичні дисципліни, історія української пісні й музики та практичні вправи диригентські» [5, с. 4]. О.Кошиць наголошував, що провідник культурного життя громади має бути озброєним як теоретичними знаннями, так і практичним досвідом, які мають бути українськими. Складність вирішення цього завдання була зумовлена еміграційними умовами – притоку нових творчих сил з України не було, а тому необхідно було їх виховувати за кордоном. Саме з цієї причини постали курси, в основу яких був покладений національний чинник – народна пісня. О.Кошиць називає її «національною святинею», «найбагатшим скарбом», який «формує душу й характер молоді в душі національних чеснот нашого народу», а тому «налити тієї живої води (мова йде про українську народну пісню – Л.К.) в душі й серця молодих наших культурних працівників – є благородна ціль наших Курсів. А через те особливої уваги заслуговує та галузь програми курсів, яка містить в собі історію та художнє виявлення української пісні. Такого відділу не було й нема в жадній Музичній Консерваторії і честь його встановлення належить Курсам У. Н. О. [5, с. 5, 6].

Отож, в основу курсів було покладено студіювання української народної пісні – історичне, літературне, художнє, практичне. Оскільки народна пісня має свій стиль та художню (мистецьку) традицію, то досягнути її, за словами О.Кошиця, можна тільки «на живім прикладі, в переданні людьми фаховими, носіями тієї традиції, тієї культури» [5, с. 7]. Саме такими носіями традиції були педагоги, які викладали на курсах. Першими з них були: проф. О.Кошиць – викладав українську пісню й музику, він же й диригував курсовим хором; Яків Козарук навчав української мови, інтонації і ритміки; Онуфрій Івах – читав лекції з української літератури, а о. Василь Кушнір – з християнської етики. П.Маценко був керівником курсів (впродовж шістнадцяти років), навчав техніки диригування й викладав фрагменти з педагогічної психології. Згодом коло викладачів розширилось. На курсах також викладали: проф. Б.Ковальський, о. С.Семчук, о. І.Шпитковський, д-р Л.Цегельський, І.Мельник, В.Косар, Тетяна Кошиць, В. Топольницький, артист-маляр Петро Андрусів, о. д-р Юрій Федорів (у Торонто), проф. Роман Придаткевич, проф. Павло Юзик (пізніше – сенатор), д-р Ярослав Рудницький, Іван Костюк, І. Сторожук, С. Тарновецький, Б. Купченко. Педагогічний склад курсів згодом поповнили відомі диригенти, музиканти Н. Городовенко, Л.Сорочинський, К.Зорич-Кондрацька, З.Лавришин. Диригували хорами: в Торонто – П.Сорочинський і проф. Н.Городовенко, а потім Тетяна Кошиць і д-р Павло Маценко. В 1949–1950 роках, і пізніше, керівниками курсів були Т.Кошиць, д-р Я.Рудницький, д-р Богдан Боцюрків і В.Климків. Народних танців навчали: Петро Гладун, Оленка Заклинська і Ярослав Клуно з Гамільтону. Коли курси перебрав ОУКО, на чолі їх стояв голова Осередку, що ним на початку був В.Косар, уся інша праця й керівництво перейшли на руки секретаря Осередку, д-ра Павла Маценка.

Програма перших диригентсько-вчительських курсів будувалася відповідно до тогочасних потреб. Оскільки українським громадам потрібні були фахові вчителі Рідних шкіл, диригенти та режисери, то в програмі курсів було три відділи: наука диригування (техніка й практика) та музичні предмети; сценічна праця; способи ведення Рідних шкіл в Канаді та українознавство. На других курсах було додано «Історію української пісні й музики». Треті курси отримали назву «Вищі освітні курси» і були додані практичні заняття з кооперації, діловодства, спілкування. На четвертих програма розширилась за рахунок соціології, педагогіки та організаційного життя. Отож, на курсах викладалися предмети з українознавства, теорія ведення «Рідних шкіл», психологія, педагогіка, основою курсів були хорові дисципліни: хоровий спів, диригування.

Заслугою П.Маценка була не тільки організація курсів, але й їх навчально-методичне забезпечення. Як керівник відповідних освітніх інституцій він сприяв випуску підручників іншими авторами, або дбав про їх придбання з України. Так, за його ініціативою Володимир Пряк і Степанія Савчук підготували підручник «Ведення Рідних Шкіл в Канаді», а для диригентських курсів використовували «Диригентський порадинок» В.Витвицького, З.Лиська та М.Колесси, виданий 1938 року Вищим музичним інститутом ім. М.Лисенка у Львові, «Історію музики» М.Грінченка, граматику української мови проф. В.Сімовича. Згодом, з репертуару курсів було створено «Підручний хоровий збірник», що користувався великою популярністю; перед третіми курсами, слухачі заснували «Організацію культурно-освітніх працівників ім. Олександра Кошиця» й видали друком його лекцію, що була поширенням викладів О.Кошиця у серії доповідей на українські теми Департаменту Східно-Європейських мов Колумбійського університету в Америці. У 1942 р. було видано «Шкільні хори на один два і три голоси укладу Олександра Кошиця в двох зошитах»; Яків Козарук опублікував збірник «Українські народні пісні для дитячих оркестрів», а І.Мельник видав

збірку українських танців для фортепіано, другу збірку колядок і щедрівок для фортепіано під назвою «Бог предвічний» [7, с. 36].

З метою більшої популяризації курсів викладачі зверталися до засобів масової інформації. Так, Я.Козарук в газеті «Новий Шлях» (25.05. 1941) наголошував, що справа диригентських курсів – це не справа якоїсь групи людей, «а загально-українська справа, як частина культурно-освітньої ділянки» [1, с.14]; а П.Маценко там же (24.12. 1941) писав, що навчатися на курсах слід, «щоб знати, бути вищими духово, вчити других <...>, бути виконавцями найбільшої заповіді Христа – любові» [1, с. 16].

Курси української діаспори мали розголос серед канадської наукової еліти. Так, перед концертом третіх курсів вступну промову виголосив до слухачів професор університету в Саскачевані Джордж В.Сімпсон. Пізніше, 1942 року, він писав до культурно-освітнього референта УНО, що діяльність його разом з колегами, є дуже важливою працею. Нею вони починаються до піднесення не тільки української, але й канадської культури. Згодом проф. Д.Сімпсон мав доповідь у клубі українських студентів «Альфа й Омега» в Саскатуні на тему «Кошиць та українська музика», а його доповідь була надрукована окремим виданням англійською мовою.

З кожним роком зростало значення курсів, збільшувалась кількість учасників, поширювалась їхня програма, а разом з тим більшало число викладачів, що з трьох зросло до 19-ти. У 1944 році змінено назву курсів з «диригентсько-вчительських» на «Вищі Освітні Курси». Тоді вже існував Осередок Української Культури й Освіти (ОУКО), якому було передано їх ведення й утримання. Курси мали вже два відділи з окремими програмами: історично-літературний і мистецький. Якийсь час їх провадив ОУКО, потім вони знову повернулися до Крайової Екзекутиви УНО. Тобто, ВОК завжди були під прямим проводом культурно-освітньої референтури Крайової Екзекутиви УНО Канади. Перейшовши через короткий період своєї підпорядкованості ОУКО, пізніше вони відбувалися під опікою УНО в Торонто.

Студентами курсами були українці віком від 12 до 50 років з Канади та США. Найбільший відсоток складала студіююча молодь з вищих навчальних закладів (45%), за ними були вчителі публічних, Рідних шкіл, диригенти (38%) та представники різних професій (17%) [1, с. 30]. За період 1944–1968 рр. відбулося двадцять два ВОК Осередку Української Культури й Освіти, на яких було підготовлено понад 800 курсантів, в тому числі диригентів, вчителів для Рідних Шкіл [10, с.55, 58]. Важливо, що екзамени ВОК у 1965 р. визнавали ряд канадських університетів і коледжів, що було практичним здобутком курсів. У 1969 р. (23-ті) ВОК було перейменовано на Українські освітні курси. Від 1966 до 1986 р. відбулося 16 літніх курсів УНО, перші в Торонто, всі інші – на оселі «Сокіл» у Гакстон, Онтаріо. Загалом від 1940 р. відбулося 35 ВОК. Навчання на курсах відбувалося шість днів на тиждень, зранку – лекції з предметів українознавства, після обіду – заняття спортом, спів, танці, ввечері – прогулянки, перегляд кінофільмів. Кожної неділі курсанти брали участь у Богослуженні. Тривало навчання чотири повних тижні і завершувалося усними та письмовими екзаменами з програмових предметів, врученням свідоцтв та книжок для курсантів. Для них було організовано різноманітні проекти, поїздки, концерти. Перед слухачами виступали українські мистецькі колективи, зокрема капела бандуристів ім. Г.Хоткевича з Торонто, хор «Веснівка». Серед випускників курсів було багато талановитих диригентів, зокрема Володимир Климків, який пізніше був управителем курсів, а також створив хор ім. О.Кошиця і 50 років очолював його. Він разом із своїм колективом став першим представником діаспори – лауреатом Національної премії України ім. Т.Шевченка (1992). Хором «Дніпро» у Судбурах керувала ще одна випускниця курсів Ольга Рогатин.

Значення ВОК було надзвичайно великим, адже вони не тільки збудили зацікавлення до української культури, зокрема пісні й танцю, а формували українську ідентичність у молоді, які виросла за межами України. Про це слухачі курсів писали у подячних листах за отриманні знання: «Молодь – це зіниця ока кожного народу, це скарбниця народної душі, в яку нарід складає все те, що має найдорожчого. <...> Одною з таких шкіл, що виховує молодь і підготовлює кадри нових працівників, є Вищі Освітні Курси, які відбуваються у Вінніпегу кожного літа. Наші українські хлопці і дівчата повинні з тих курсів користати. На тих курсах вони побільшать своє знання, і, вернувши назад, зможуть провадити й освідомляти молодь у своїх околицях»; «... я за 2 місяці на курсах навчилась всього більше, як в другій школі за рік»; «Треті Вищі Освітні Курси отворили для мене «золоті ворота» до українознавства. Через обдуманий плян науки слухачі в короткий час дістали найкращі відомості про українську культуру. Виклади проф. О.Кошиця були такі цікаві, що слухачі душею лишали шкільні лавки й мандрували по широких степах України, чули її чудову пісню й пережили її історію. Тих хвилин забути не можна! Рекомендую українцям користати з Вищих Освітніх Курсів. Лиш на таких курсах можна пізнати, чому бути українцем належить до щастя!» [1, с.

8, 9].

Свої наукові здобутки П.Маценко застосовував у практичній роботі з молоддю, працюючи в інституті св. Івана в Едмонтоні. Там він у 1959 році організовує курси, ідентичні до ВОК. Вони були успішні і тривали довгий час. Ідею ВОК перейняли інші українські організації в Канаді і США і до сьогодні вони проводяться тут. Як доказ впливу і живучості цієї ідеї є щорічні курси, які відбуваються в Колегії св. Андрея у Вінніпегу, в інституті П.Могили в Саскатуні, в інституті св. Івана в Едмонтоні, на «Союзівці» в США чи в менших масштабах, на оселі «Сокіл» в Онтаріо. Під впливом ВОК і з уваги на свої організаційні потреби, організація Молодих українських націоналістів покликала до життя «Провідницькі курси», що відбувалися в Сенді Гук над озером Вінніпег у Манітобі. Курсами завідував д-р Богдан Боцюрків. У першому році тих курсів, крім д-ра Боцюркова, викладали там також проф. Павло Юзик і д-р Павло Маценко. Своєрідну естафету курсів продовжили семінари хороших диригентів, організовані 1976 року онтарійським Комітетом Українців Канади в Анкастері (Онтаріо, Канада) з ініціативи відомого українського маестро Володимира Колесника.

Отже, впродовж півстоліття П.Маценко не тільки був в епіцентрі культурно-освітнього життя Канади, а як одна із ключових фігур мав безпосередній вплив на розвиток музичної освіти, навчання молодих спеціалістів за кордоном. Він був ініціатором, організатором і співзасновником, довголітнім секретарем українських диригентсько-вчительських курсів у Канаді, залучаючи до викладання на них кращі мистецькі кадри, які працювали в той час у Канаді та США. Його тандем із О.Кошицем підніс престиж курсів, які мали надзвичайно велике значення, оскільки вони збудили зацікавлення до української культури не тільки в українців, але й представників інших народів. Новаторська ідея, що постала в Канаді і вперше почала здійснюватися в організації УНО Канади, поширилася тепер у всьому вільному українському світі. В різних центрах українського розселення ведуться вони до наших днів в різних організаційних формах, найчастіше як літні вакаційні курси для молоді.

1. Вищі Освітні Курси. – Вінніпег, Манітоба : Культурно-Освітня Референтура при КЕ УНО, 1944. – 36 с.
2. Відгуки минулого. О. Кошиць в листах до П. Маценка / передмова П. Маценка. – Вінніпег: «Культура й Освіта», 1954. – 80 с.
3. Карась Г. Культуротворча діяльність Павла Маценка в контексті розвитку українського хорового мистецтва в діаспорі / Ганна Карась, Ліда Бурденкова // Молодь і ринок. – Дрогобич, 2011. – № 10 (81). – С. 54–58.
4. Костюк О. Павло Маценко – сіяч української музики та співу, музиколог – дослідник церковної музики / Олександра Костюк // Вісті. –Твін Сіті, Мінн.,1967. – Ч. 3–4 (22–23). – С. 4–6; Передрук : Павло Маценко. Музиколог, композитор і громадський діяч : зб на пошану 90-ліття народин / упор. і ред. В. Верига. – Торонто : Вид. УНО Канади, 1992. – С. 100–103.
5. Кошиць О. Раз добром налите сердце – вік не охолоне / О. Кошиць // Вищі Освітні Курси. – Вінніпег, Манітоба : Культурно-Освітня Референтура при КЕ УНО, 1944. – С. 4–7.
6. Павло Маценко: композитор і громадський діяч: збірник на пошану 90-ліття народин / упор. і зредаг. Василь Верига. – Торонто: Видання Українського Національного Об'єднання Канади, 1992. – 242 с.
7. Маценко П. Початки моєї праці в УНО / Павло Маценко // Павло Маценко. Музиколог, композитор і громадський діяч : зб на пошану 90-ліття народин / упор. і ред. В. Верига. – Торонто : Вид. УНО Канади, 1992. – С. 31–40.
8. Маценко П. Про Вищі Освітні Курси (Історичний нарис) / Д-р П. Маценко // Вищі Освітні Курси. – Вінніпег, Манітоба : Культурно-Освітня Референтура при КЕ УНО, 1944. – С. 24–33.
9. Пархоменко Л. Микола Малько – Павло Маценко: діалог поза Україною / Лю Пархоменко // Студії мистецтвознавчі. – Київ: Вид-во ІМФЕ, 2006. – Ч. 2(14). – С. 74–99. – [ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України].
10. Підкович М. Українські літні курси – історичний перегляд / Марійка Підкович // Павло Маценко. Музиколог, композитор і громадський діяч : зб на пошану 90-ліття народин / упор. і ред. В. Верига. – Торонто : Вид. УНО Канади, 1992. – С. 53–64.
11. Рудницький А. Українська музика: історико-критичний огляд / Антін Рудницький. – Мюнхен: Дніпрова хвиля, 1963. – 406 с.

В статтє рассматриваеться вклад Павла Маценко в развитие музыкального образования украинской диаспоры, в особенности Высших образовательных курсов в Канаде во второй половине XX века. Их организация и деятельность рассматриваеться как поиск новой формы дирижерского образования в эмиграционных условиях. Выделены отдельные деятели музыкальной культуры (А.Кошиц, Р.Придаткевич, Я.Козарук и др.), которые вместе с П.Маценко обеспечивали высокий уровень учебного процесса на курсах.

Ключевые слова: П.Маценко, образовательные курсы, дирижер, диаспора, украинская народная песня, хоровое пение.

The article considers Pavlo Matsenko's contribution to development of music education of Ukrainian diaspora, particularly Higher educational courses in Canada in the second half of XXth century. Their establishment and activity are interpreted as a search of new form of conductor's education within emigration conditions. The figures of music culture workers (O.Koshytsya, R.Prydatkevych, Y.Kozaruk and others) are distinguished, who along with Pavlo Matsenko provided high level of educational process.

Key words: P.Matcenko, educational courses, a conductor, diaspora, Ukrainian folk music, choral singing.

УДК 78.421

Зоряна Юзюк

**УКРАЇНСЬКІ ПІАНІСТИ-ПЕДАГОГИ
В. КОСЕНКО ТА В. БАРВІНСЬКИЙ – ОСНОВОПОЛОЖНИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ФОРТЕПІАННОЇ МУЗИКИ ДЛЯ ДІТЕЙ**

У статті досліджується значення В.Косенка та В.Барвінського в розвитку національної фортеп'яної музики дидактичного спрямування і національної фортеп'яної педагогіки, а також у презентації українського музичного мистецтва у вітчизняному та світовому масштабах.

Ключові слова: піаніст-педагог, фортеп'янна музика для дітей, український фольклор, естетико-психологічні засади, ментальність.

У статті вперше, на основі дослідження творчого доробку дидактичного спрямування Віктора Косенка та Василя Барвінського, пропонується визначення цих митців як композиторів – основоположників національної фортеп'яної музики для дітей.

До вивчення фортеп'яної педагогічної творчості В. Косенка звертались Олександра Олійник, Борис Милич, Маргарита Ільницька, Олександра Тимошук. Фортеп'яну педагогічну творчість В.Барвінського досліджували Стефанія Павлишин, Любов Кияновська, Олександра Німілович та ін. Фортеп'яну педагогічну діяльність В. Барвінського розглядали Наталія Кашкадамова, Олексій Максимов, Людмила Садова.

Метою статті є дослідити значення українських піаністів-педагогів В. Косенка та В.Барвінського як основоположників національної фортеп'яної музики для дітей.

Завданнями статті є вивчення фортеп'яного доробку дидактичного спрямування В. Косенка та В.Барвінського в історичному аспекті, а також порівняння педагогічних засад і естетико-психологічних складових їх творів.

Головним принципом, який як в історичній перспективі, так і в сьогоденні забезпечує ефективність початкового музично-естетичного виховання, слушно вважається свідомий критичний відбір музичного матеріалу, що складатиме перші естетичні враження юних музикантів. На цьому наголошував, зокрема, Станіслав Людкевич у доповіді на Першому українському педагогічному конгресі у 1935 р.: «З організацією нашого музичного виховання ми повинні спішитися, бо кожне опізнення цієї праці робить її труднішою і складнішою. ...на наше молоде, вразливе на музику покоління діють безупинно всякі чужі музичні впливи, при сучасній культурній кризі не всі корисні» [13, с. 298].

У відповідності до тенденції, що остаточно сформувалась наприкінці XIX – початку XX ст. в західноєвропейській фортеп'яній музиці для дітей, в кожній із значніших європейських і позаєвропейських композиторських шкіл з'являється власна музично-педагогічна література. Вагоме слово у світовому процесі збагачення й оновлення фортеп'яної музики для дітей сказала і українська композиторська школа: на початку XX ст., поруч із залученням творів західноєвропейської класики, українські піаністи-педагоги усвідомили необхідність створення національного фортеп'яного педагогічного репертуару.

Зародження жанру української фортеп'яної музики дидактичного спрямування відбувалось в контексті розвитку в Україні фортеп'яної музики взагалі. Вітчизняна фортеп'янна музика в Східній Україні в долисенківську добу розвивалась у формі салонного музикування (тоді спостерігалось звертання до жанру перекладу українського фольклору), в Західній Україні – в контексті загального аматорського фортеп'яного мистецтва та його орієнтації на ранній австро-німецький романтизм,